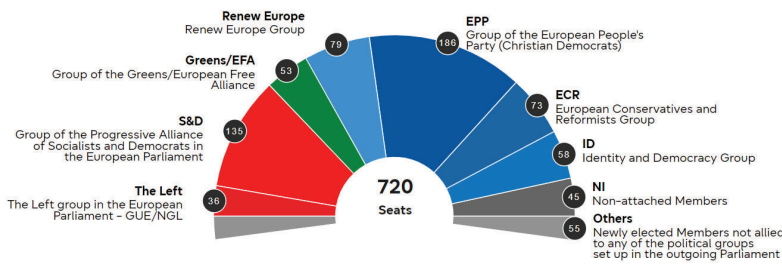

Avrupa Parlamentosu Seçimlerine İlişkin Aşırı Sağ Seçmen Tabanlı Bir Analiz

Okan CAN¹

Avrupa Parlamentosu'nun (AP) yetkileri yıllar içerisinde arttırılarak AB'nin karar alım sürecinde etkili bir noktaya getirilse de Parlamento seçimleri Avrupa'daki merkez partiler tarafından önemsiz görülmeye devam etmiştir. Avrupa parlamentosunun AB düzeyinde karar alımlarındaki rolü, Avrupa yurttaşları açısından ulusal parlamentolara kıyasla daha önemsiz olarak algılanmayı sürdürmüştür. Bu nedenle Avrupa Parlamentosu seçimleri, seçmenlerin ulusal düzeydeki seçimlerdeki seçim matematiği veya ideolojik bazı çekinceleri nedeniyle, desteklemekten geri durduğu partileri tercih edebildiği bir platforma dönüşmüştür. Dolayısıyla Avrupa Parlamentosu seçimleri Avrupa'daki merkez partiler için bir tür kamuoyu yoklaması niteliği taşır hale gelmiştir.

Şekil 1: 2024 Avrupa Parlamentosu Geçici Sonuçları

Kaynak: Avrupa Parlamentosu.

9 Haziran 2024 AP seçimi Avrupa'da aşırı sağa (popülist sağ) desteğin arttığı, liberal (Renew Europe) ve sol liberallerin (Yeşiller) ciddi oranda güç kaybettiği bir

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Avrupa Çalışmaları Doktora Programı, Doktora Adayı, okancan718@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4863-5534

tablo çizmektedir. Elde edilen seçim sonuçları Avrupa'daki mevcut birçok hükümetin meşruluğunu sorgulatmaktadır. Dolayısıyla seçim sonuçlarına yönelik ilk tepki, Fransa'da Emmanuel Macron ve Belçika'da Alexander De Croo hükümetinin istifa ederek erken seçime gitmeleri şeklinde gerçekleşmiştir.

2010'da artan göçmen sorununa ve gelir dağılımındaki adaletsizliğe yönelen tepkiyle birlikte Avrupa'da Aşırı Sağ yükseliş göstermeye başlamıştı. Ancak 2022'de patlak veren Ukrayna savaşı AB ve NATO destekçisi eğilimin artacağı, Yer yer Vladimir Putin'e yakın duran Aşırı sağ partilerin düşüşe geçeceği beklentisini doğurmuştu. Oysa AP seçim sonuçlarıyla birlikte ortaya tam tersi bir portre çıktı. Avrupa bütünleşmesi tarihine bakıldığında, Ukrayna savaşından doğan güvenlik kaygısının Avrupa'yı daha sıkı bir bütünleşmeye götüreceği beklentisine girilmesi olağan durmaktadır. Ancak son dönemde yaşanan gelişmeler, diğer krizlerden farklı olarak, AB'nin dayandığı ideolojik paradigmayı sarsmaktadır.

Doğu bloğunun dağılmasının ardından serbest ticaretin zenginlik getireceği, karşılıklı bağımlılığın ülkeleri karşılıklı işbirliğine zorlayacağı, bunun sonucunda savaşların ve çatışmaların duracağı yönündeki AB'nin resmi liberal anlatısı tartışma götürmez bir hakikat haline gelmişti. Ancak son 34 senelik süreç, ülkeler ve sınıflar arasında gelir dağılım farkının ciddi oranda arttığı; dünyada birçok coğrafyanın istikrarsız ve donuk çatışma bölgelerine döndüğü; savaş, yoksulluk ve iklim krizleri nedeniyle göçün arttığı; esnek ve güvencesiz çalışmanın sıradanlaştığı bir noktaya geldi. AB'nin Enerji konusunda karşılıklı bağımlılığının son derece yüksek olduğu Rusya'ya karşı uyguladığı yaptırımlar savaşı engelleyememekle birlikte Avrupa'nın enerji krizi yaşamasına sebep oldu. Ayrıca Avrupa'nın güvenlik şemsiyesi olan NATO, savaşı durduracak hamleler yapmak yerine, yeni genişleme adımlarıyla (İsveç ve Finlandiya) Rusya Federasyonu'nu kışkırtarak, Savaşı Avrupa'nın içine doğru yayılabilecek bir noktaya taşıdı.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasının ardından tüm dünyada, mevcut düzenden daha farklı bir sistem kurulabileceğine dair olan inanç da yıkılmıştı. Avrupa solunun da özellikle 2000'li yılların başında işçi sınıfıyla olan bağını tamamen kopararak (en bariz örneği olarak Tony Blair) yüzünü tamamen piyasaya dönme süreci, solun üretim ilişkilerinden bağımsız bir kimlik siyaseti ve

çevreciliğe hapsolmasıyla sonuçlandı. Böylece, başta küreselleşmenin dezavantajlı hale getirdiği mavi yakalı ve prekaryalaşmış beyaz yakalı işçi tabanı olmak üzere, toplumun önemli bir kesimi, kısa vadede hızlı çözümler öneren aşırı sağ popülist partilerin etki alanına girmeye başladı. Bunun neticesinde gelir dağılımındaki eşitsizliği, AB gibi uluslararası ve ulusüstü kuruluşlardaki “elitler”in verdiği kararlara bağlayan; küresel ısınma, iklim krizi gibi meseleleri ülkelerinin gelişmesini engellemek isteyenlerin kurduğu komplolar olarak gören; küresel çatışma ve sömürünün kaçınılmaz bir çıktısı olan göçmen sorununa duvar örmek gibi basit çözümlerle gelen; propagandasında nefreti arttırabilecek her türlü yalan habere (Fake News) başvurmaktan çekinmeyen popülist partiler, başta yoksullaşmış halk kitleleri tarafından tek çıkış yolu olarak görülmeye başladı.

Sistemi dönüştürmek yerine kitlelerin duygularına hitap ederek iktidara gelmeyi hedeflemeleriyle aşırı sağ popülist partilerin durumu, 1930’larda Avrupa’da yükselen faşist rejimleri anımsatan bir tablo çizmektedir. Anti ideolojik görünen bir söyleme dayanan bu tip siyasi yapılar, tarihte görüldüğü üzere, daha otorite bir kapitalizm biçimi yaratarak topyekûn nitelikli savaflara olanak açmıştır. Ayrıca Aşırı sağ popülistleri andıran 1930’ların Faşist ve Nazist rejimlerin II. Dünya Savaşı’nı başlatan aktörleri ortaya çıkarması hesaba katılınca AP’nin geldiği siyasi konumdan endişelenmemek mümkün görünmemektedir. Ancak AP seçimlerindeki seçmen tutumuyla ulusal seçimlerdeki seçmen tutumunun değişebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Avrupa’daki Merkez partiler, mevcut tablo karşısındaki pozisyonunu popülist söylemlerden yana belirlerse, Avrupa bütünleşmesinin ana felsefi temellerini yerinden ederek, birliğin varlığını tehlikeye atacak bir atmosfer yaratabilir. Eğer merkez partiler popülist seçmen tabanının temel sorunlarını çözmeye yönelik politikalar geliştirmeyi tercih ederse Avrupa bütünleşmesinin daha ileri bir seviyeye geçmesini sağlayabilir. Bu nedenle ilerleyen süreçte merkez partilerin alacağı pozisyon AB’nin geleceği açısından hayati bir önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Avrupa Parlamentosu (2024). 2024 European election results. <https://results.elections.europa.eu/> Erişim Tarihi: 10.06.2024